

L'APUNT

Compromès i valent

Xavier Castellón

Josep Massot era un home compromès i valent, sobretot quan es tractava de defensar la cultura i la llengua catalanes. El 6 d'agost del 1976, poc més de tres mesos després del naixement del diari Avui, Massot hi va publicar l'article "Contra la manipulació de Vidal i Barraquer", on recordava que el 1965 la censura li havia suprimit "en un article inofensiu per a *Qüestions de vida cristiana*

una breu referència al cardenal Vidal i Barraquer", mort a l'exili. "Comença a ser hora que aprenguem a revoltarnos davant les manipulacions de la història, aquesta història que tan sovint ens han 'robat' i ens han canviat", escrivia quan encara no feia un any de la mort de Franco, que havia impedit que les restes del cardenal tornessin a Catalunya. El 1978 van ser enterrades a Tarragona.

Mor Josep Massot, gran referent de la cultura catalana

Mirador

Jordi Manent
Filòleg i historiador

Josep Massot, amb Muriel Casals, quan va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes; a dalt, en l'exposició sobre l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, al Museu de Montserrat, i el recent llibre i el número de 'Serra d'Or' dedicats a ell ■ J. RAMOS

Historiador tot terreny i editor de tots

Els companys de col·legi ja bromejaven dient-li que havia nascut amb un llibre sota el braç, i el mateix Massot reconeixia: "Vaig aprendre a llegir tot sol en mallorquí perquè llegia pel meu compte les rondalles de mossèn Alcover." Nascut a Palma el 3 de novembre del 1941, era net del músic i folklorista Josep Massot i Planes. És d'aquí que li vindrà l'interès, anys més tard, pel cançoner popular.

Estudià filologia romànica a la Universitat de Barcelona (1958-1963). Un any abans de llicenciar-se, ingressà com a monjo a l'orde benedictí de l'abadia de Montserrat, on començà el noviciat. Va ser el 1971 que l'abat Cassià Maria Just li va fer l'encàrrec de dirigir les Publicacions de l'Abadia de Montserrat (PAM), editorial nascuda el 1499 i que és la més antiga d'Europa en actiu. Massot acceptà, i amb ell al capdavant l'editorial es modernitzà: s'eixamplaren els gèneres que s'editaven i es crearen noves col·leccions. Sense ell, centenars de tesis universitàries d'interès essencial per al país però amb unes vendes limitades no s'haurien publicat

mai. Massot havia fet l'editorial molt a la seva mida, però sempre amb una visió integral de país i de servei a la cultura, a la llengua i a l'Església de tots els territoris de parla catalana.

L'altra tasca determinant en la seva vida va ser la d'historiador. El conegut com a "pare Massot" considerava que llengua, història i literatura eren un tot entrellaçat, i que per això calia estudiar-les conjuntament. I precisament aquesta era una metodologia que aplicava als seus prop de 100 llibres publicats, en què també estudià l'Església, la música i fins i tot la història militar, així com multitud de fets i personatges dels segles XIX i XX. Per això molts el considerem un historiador tot terreny. Els seus llibres, sovint plens de notes a peu de pàgina, traspuaven erudició, objectivitat i precisió (era un gran consultor d'arxius). Com a historiador era molt respectat, i fins i tot Paul Preston el tenia com un dels referents en la historiografia de la Guerra Civil. Va ser un gran renovador de la historiografia de la Guerra Civil a les Balears, ja que li va llevar la cotilla del servilisme historiogràfic franquista o costumista.

Editor i director de moltes revistes, entre les quals la prestigiosa *Serra d'Or*, era un treballador incansable que arribava a treballar fins a 18 hores diàries. Jo el vaig conèixer a finals dels anys vuitanta fruit de la seva amistat amb el meu pare, Albert, a partir del 1959. Durant anys, venia a sopar un cop cada mes a casa els meus pares i jo, quan hi vivia, aprofitava sense ser-ne conscient el seu mestratge. Massot era un home generós i conciliador, i per això era una persona molt estimada. Darrerament, en ocasió dels seus 80 anys i dels 50 de la seva ordenació presbiteral i 50 com a director de les PAM, vaig tenir el goig d'impulsar la miscel·lània, per sorpresa d'ell, *El monjo, l'historiador i l'editor. Homenatge a Josep Massot i Muntaner* (2021), en què col·laboren fins a 60 persones. Ell ha estat un puntal indiscutible dels segles XX i XXI de la cultura catalana irradiada des del monestir de Montserrat, i sens dubte ha estat un dels editors més importants que ha fruit el país els darrers decennis.

Tenia un somriure tímid que se li dibuixava habitualment a la cara. La seva mort significa una gran pèrdua humana i de país. Ara queda la incògnita de qui el rellevarà al capdavant de Publicacions de l'Abadia de Montserrat i de la direcció de la revista *Serra d'Or*, fonamentals, encara, per a la nostra llengua i cultura.

Les reaccions

"Ens ha deixat Josep Massot, un savi que va dedicar la seva vida a l'estudi de la nostra cultura, de la nostra llengua i de la nostra història"

Pere Aragonès
PRESIDENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

"El país sencer perd un referent que, des de la discreció i el rigor, ens ha donat eines per conèixer-nos millor en el camp del folklore, la filologia, la literatura, la història, la cultura"

Laura Borràs
PRESIDENTA DEL PARLAMENT

"Mai no oblidaré la teva memòria prodigiosa, la generositat i el compromís, la ironia i la bondat. Has estat savi i model, en rigor i capacitat de treball (il·limitada), en passió pel saber i el coneixement i per compartir-los"

Xavier Antich
PRESIDENT D'ÒMNIOU CULTURAL

"Tristos per la seva mort però agraïts profundament per la seva immensa tasca i pel llegat que ens ha deixat el pare Massot"

Izaskun Arretxe
DIRECTORA DE LA INSTITUCIÓ DE LES LLETRES CATALANES

"Fem homenatge al director de 'Serra d'Or' i les Publicacions de l'Abadia de Montserrat i a l'investigador infatigable autor d'una bibliografia enorme i atractiva"

Joaquim Nadal
DIRECTOR DE L'INSTITUT CATALÀ DE RECERCA EN PATRIMONI CULTURAL

"El pare Massot era una baula preciosa i necessària de la cultura catalana"

Josep Maria Fonalleras
ESCRIPTOR

"El recordarem per la immensa capacitat de treball i, entre moltes altres coses, com a conservador de l'Obra del Cançoner Popular"

Nàtalia Garriga
CONSELLERA DE CULTURA DEL GOVERN DE LA GENERALITAT

"Historiador, home de cultura vastíssima, incansable treballador al servei de la llengua i dels llibres, ha dirigit magistralment Publicacions de Montserrat. Dia de tristesa"

Carles Duarte
POETA I LINGÜISTA

"Un amic, un savi estimat que va dedicar la seva vida a la llengua, la cultura i la memòria democràtica; a un món millor. No oblidaré mai les converses amb tu ni el teu mestratge. El teu llegat és tan gran com la teva generositat i valors"

Francina Armengol
PRESIDENTA DE LES ILLES BALEARS

"Ha treballat amb la ment oberta, la mirada llarga, universal i arrelat alhora. La tradició i la modernitat. Tot"

Francesc-Marc Álvaro
PERIODISTA I ASSAGISTA

"Un savi generós i bo que ens ha deixat un llegat de coneixement apassionant que perdurarà en el temps. Un defensor de la llengua i un servidor de la cultura"

Quim Torra
131È PRESIDENT DE LA GENERALITAT

"Un home bo que trobarem molt a faltar. Contents d'haver pogut treballar tants anys amb ell"

Publicacions de l'Abadia de Montserrat
LA SEVA EDITORIAL